

Україна
Донецький окружний адміністративний суд

Р І Ш Е Н Н Я
І М Е Н Е М У К Р А І Н И

13 червня 2022 року

Справа №200/1014/22

приміщення суду за адресою: 84122, м.Слов'янськ, вул. Добровольського, 1

Донецький окружний адміністративний суд у складі:
головуючого судді Кравченко Т.О.,

розглянув в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи (у письмовому провадженні) адміністративну справу за позовом Конарева Володимира Миколайовича до Управління соціального захисту населення Волноваської районної державної адміністрації про визнання дій протиправними та зобов'язання нарахувати і виплатити недоплачену частину щорічної разової грошової допомоги, що передбачена Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»,

встановив:

18 січня 2022 року до Донецького окружного адміністративного суду надійшов адміністративний позов Конарева Володимира Миколайовича (далі – позивач) до Управління соціального захисту населення Волноваської районної державної адміністрації (далі – відповідач, Управління), в якому позивач просив:

- визнати протиправними дії Управління щодо нарахування та виплати Конареву В.М. щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020-2021 роки у розмірі меншому, ніж передбачено ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

- зобов'язати Управління здійснити Конареву В.М. перерахунок щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020-2021 роки з урахуванням розміру зазначеної соціальної виплати, визначеного ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та здійснити їх виплату в сумі 14 154,00 грн.

Заяви, клопотання учасників справи. Процесуальні дії у справі.

За результатами автоматизованого розподілу судової справи між суддями Донецького окружного адміністративного суду справа № 200/1014/22 передана на розгляд судді Хохленкова О.В.

19 січня 2022 року суддя Донецького окружного адміністративного суду Хохленков О.В. постановив ухвалу про прийняття позовної заяви та відкриття провадження в адміністративній справі; вирішив розглядати справу в порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення учасників справи (в письмовому провадженні); встановив строк для подання відзиву на позовну заяву; витребував у відповідача докази.

Про відкриття провадження у справі сторони повідомлені в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС).

10 червня 2022 року у зв'язку з відрахуванням судді Хохленкова О.В. зі штату Донецького окружного адміністративного суду проведений повторний автоматизований розподіл судової справи між суддями, за результатами якого справа № 200/1014/22 передана на розгляд судді Кравченко Т.О.

13 червня 2022 року суддя Кравченко Т.О. постановила ухвалу про прийняття справи до свого провадження.

Відповідно до ч. 1 ст. 262 КАС розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження здійснюється судом за правилами, встановленими цим Кодексом для розгляду справи за правилами загального позовного провадження, з особливостями, визначеними у цій главі.

Розгляд справи по суті за правилами спрощеного позовного провадження у випадках, визначених ст. 263 цього Кодексу, розпочинається через п'ятнадцять днів з дня відкриття провадження у справі (ч. 2 ст. 262 КАС).

13 червня 2022 року суд постановив ухвалу, якою задовольнив заяву позивача, визнав поважними причини пропуску строку звернення до суду в частині позовних вимог, які стосуються виплати разової грошової допомоги до 5 травня за 2020 рік, та поновив цей строк.

Стислий виклад позиції позивача та заперечень відповідача.

Обґрунтовуючи свої вимоги позивач зазначив, що як учасник бойових дій має право на одноразову грошову допомогу до 5 травня відповідно до ст. 12 Закону України від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон № 3551) в редакції Закону України від 25 грудня 1998 року № 367-ХІV «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» в розмірі п'яти мінімальних пенсій за віком.

Це право він набув після прийняття Конституційним Судом України рішення від 27 лютого 2020 року № 3-р/2020.

Незважаючи на це, відповідач відмовив у виплаті позивачу цієї допомоги в розмірі п'яти мінімальних пенсій за віком.

Вважаючи дії (бездіяльність) відповідача протиправними (протиправною), позивач звернувся до суду з цим позовом.

Відповідач позов не визнав, надав відзив на позовну заяву.

Стверджував, що у спірних правовідносинах діяв в межах повноважень, в порядку та способом, що визначені законодавством.

Виплата позивачу щорічної разової грошової допомоги до 5 травня здійснювалась відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2020 року № 112 «Деякі питання виплати у 2020 році разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань» (далі – постанова КМУ № 112) та постановою Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2021 року № 325 «Деякі питання виплати разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань» (далі – постанова КМУ № 325), згідно з якими у 2020 році розмір допомоги для учасників бойових дій становив 1 390,00 грн, у 2021 році - 1 491,00 грн.

Обставини, встановлені судом, та зміст спірних правовідносин, з посиланням на докази, на підставі яких встановлені відповідні обставини. Докази відхилені судом, та мотиви їх відхилення.

На виконання вимог ст. 90 КАС суд оцінив докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні; оцінив належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а

також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності, виходячи з того, що жодні докази не мають для суду наперед встановленої сили.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 77 КАС кожна особа повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених ст. 78 цього Кодексу.

За правилами абз. 1 ч. 2 ст. 77 КАС в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача.

З'ясовуючи чи мали місце обставини, якими обґрунтовуються вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються, а також чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження, суд встановив наступне.

Позивач – Конарев Володимир Миколайович, 11 лютого 1977 року народження, що встановлено на підставі паспорта громадянина України серії ММ 105674; реєстраційний номер облікової картки платника податків: 2816605670.

Позивач є ветераном війни – учасником бойових дій і має право на пільги, встановлені законодавством України для ветеранів війни – учасників бойових дій, що підтверджено посвідченням серії МВ № 039282, виданим Головним управлінням Національної поліції в Донецькій області 22 червня 2016 року.

Відповідач – Управління соціального захисту населення Волноваської районної державної адміністрації (ідентифікаційний код: 03197227) зареєстроване як юридична особа, про що свідчать відомості Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Конарев В.М. був включений до списків учасників бойових дій для виплати щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020 та за 2021 роки, поданих Волноваським відділом поліції Головного управління Національної поліції в Донецькій області (листи від 23 березня 2020 року № 64/501/01-2020дск та від 27 квітня 2021 року № 52/501/01-2021дск).

Разова грошова допомога до 5 травня за 2020 рік в сумі 1 390,00 грн виплачена позивачу в квітні 2020 року, за 2021 рік в сумі 1 491,00 грн – в квітні 2021 року, про що свідчать списки осіб на зарахування одноразової грошової допомоги до 5 травня за 2020-2021 роки та виписка Державної казначейської служби України за 29 квітня 2021 року.

У відповідь на звернення позивача листом від 17 грудня 2021 року № 09-05/9746 Управління відмовило у проведенні перерахунку допомоги за 2020-2021 роки.

Управління вказувало на те, що здійснення перерахунку цієї допомоги можливе лише після надходження додаткового фінансування з Державного бюджету України.

Не погодившись з такими діями (бездіяльністю) відповідача, а також з виплатою разової грошової допомоги до 5 травня у розмірі меншому, ніж передбачено ч. 5 ст. 12 Закону № 3551 у редакції Закону № 367, позивач звернувся до суду з цим позовом.

На час розгляду справи докази виплати Конареву В.М. недоотриманих сум грошової допомоги до 5 травня за 2020-2021 роки суду не надані.

Будь-які інші докази щодо предмета доказування учасники справи не надали.

Норми права, які застосував суд, мотиви їх застосування.

До спірних правовідносин суд застосовує норми матеріального права з урахуванням висновків Верховного Суду, викладених у рішенні від 29 вересня 2020 року у зразковій адміністративній справі № 440/2722/20, залишеному без змін постановою Великої Палати Верховного Суду від 13 січня 2021 року.

Ч. 2 ст. 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно зі ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати

працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

За приписами п. 6 ч. 1 ст. 92 Конституції України основи соціального захисту визначаються виключно законами України.

Відносини з приводу соціального захисту ветеранів війни як особливої окремої категорії громадян врегульовані, насамперед, приписами Закону України від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон № 3551).

Пільги учасникам бойових дій встановлені ст. 12 Закону № 3551.

Законом України від 25 грудня 1998 року № 367-ХІV «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон № 367), який набрав чинності з 01 січня 1999 року, ст. 12 Закону № 3551 доповнено частиною четвертою наступного змісту: «Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі п'яти мінімальних пенсій за віком».

На підставі пп. «б» пп. 1 п. 20 Розділу ІІ Закону України від 28 грудня 2007 року № 107-VI «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» ч. 5 ст. 12 Закону № 3551 викладена в такій редакції: «Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України».

Рішенням Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 положення п. 20 розділу ІІ «Внесення змін до деяких законодавчих актів України» Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» визнані неконституційними.

Відповідно до ч. 2 ст. 152 Конституції України закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

Таким чином, на момент нарахування і виплати у 2020 році позивачу одноразової грошової допомоги ст. 12 Закону № 3551 діяла у редакції Закону № 367 і передбачала, що розмір щорічної разової допомоги до 5 травня для учасників бойових дій становить п'ять мінімальних пенсій за віком.

Поряд із цим, з 01 січня 2015 року правовідносини щодо нарахування, виплати та розмірів щорічної разової грошової допомоги до 5 травня також були врегульовані п. 26 розділу VI Бюджетного кодексу України (далі – БК України).

П. 26 розділу VI БК України було визначено, що норми і положення ст. ст. 12, 13, 14, 15 та 16 Закону № 3551 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Тобто, Кабінету Міністрів України були делеговані повноваження встановлювати розмір разової грошової допомоги до 5 травня.

На виконання цієї норми закону 19 лютого 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 112 «Деякі питання виплати у 2020 році разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань».

Пп. 1 п. 1 постанови КМУ № 112 встановлено, що у 2020 році виплату до 5 травня разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань» (далі - грошова допомога), проводить Міністерство соціальної політики шляхом перерахування коштів на зазначені цілі структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської державних адміністрацій (далі - регіональні органи соціального захисту

населення), які розподіляють їх між структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (далі - районні органи соціального захисту населення), центрами по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, що відповідають вимогам п. 47 ч. 1 ст. 2 БК України (далі - центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат).

Районні органи соціального захисту населення, центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат перераховують кошти через відділення зв'язку або установи банків на особові рахунки громадян за місцем отримання пенсії (особам, які не є пенсіонерами, - за місцем їх проживання чи одержання грошового утримання) у таких розмірах:

учасникам бойових дій, постраждалим учасникам Революції Гідності та колишнім неповнолітнім (яким на момент ув'язнення не виповнилося 18 років) в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, а також дітям, які народилися у зазначених місцях примусового тримання їх батьків, - 1390 гривень.

Постановою Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2021 року № 325 «Деякі питання виплати разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань» (далі - Постанова КМУ № 325) затверджений Порядок використання коштів державного бюджету, передбачених для виплати щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань.

Згідно з п. п. 2, 3 Постанови КМУ № 325 Кабінет Міністрів України постановив:

- забезпечити подання до 14 квітня поточного року структурним підрозділам з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад переліків осіб, які мають право на отримання разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань»: Міністерством оборони, Міністерством внутрішніх справ, Національною гвардією, Національною поліцією, Державною податковою службою, Державною митною службою, Державною службою з надзвичайних ситуацій, Службою безпеки, Службою зовнішньої розвідки, Міністерством юстиції, Управлінням державної охорони, Адміністрацією Державної прикордонної служби, Адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Офісом Генерального прокурора, Державною судовою адміністрацією, Державною спеціальною службою транспорту, іншими утвореними відповідно до законів військовими формуваннями, підприємствами, установами, організаціями - щодо осіб, які не перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду України; Пенсійним фондом України - щодо осіб, які перебувають на обліку в його органах.

- Міністерству фінансів і Державній казначейській службі забезпечити до 16 квітня поточного року перерахування коштів Міністерству соціальної політики для їх спрямування структурним підрозділам з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської державних адміністрацій з метою виплати разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань».

П. 1 Постанови КМУ № 325 затверджений Порядок використання коштів державного бюджету, передбачених для виплати щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань (далі - Порядок № 325).

Цим Порядком визначається механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальна допомога особам, які мають особливі та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною» для виплати щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань (далі - бюджетні кошти).

Відповідно до п. 2 Порядку № 325 головним розпорядником бюджетних коштів та

відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінсоцполітики.

Згідно з п. 3 Порядку № 325 розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня є:

1) структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних, Київської міської державних адміністрацій (далі - регіональні органи соціального захисту населення);

2) структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (далі - місцеві органи соціального захисту населення), центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, які відповідають вимогам пункту 47 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України (далі - центри по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат).

Відповідно до п. 4 Порядку № 325 бюджетні кошти спрямовуються на виплату разової грошової допомоги до 5 травня, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань» (далі - грошова допомога).

Згідно з п. 5 Порядку № 325 бюджетні кошти розподіляються Мінсоцполітики в межах бюджетних призначень і спрямовуються регіональним органам соціального захисту населення, які розподіляють їх між місцевими органами соціального захисту населення, центрами по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, що перераховують кошти за місцем отримання пенсії або щомісячного довічного грошового утримання через відділення організації, що здійснює виплату і доставку пенсій та грошової допомоги за місцем фактичного проживання, або на поточні рахунки уповноваженого банку (особам, які не є пенсіонерами, - за місцем їх проживання чи одержання грошового утримання) у розмірах згідно з додатком до цього Порядку. Право на отримання грошової допомоги мають громадяни таких категорій (далі - отримувачі грошової допомоги):

особи з інвалідністю внаслідок війни та колишні малолітні (яким на момент ув'язнення не виповнилося 14 років) в'язні концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, визнані особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин;

учасники бойових дій, постраждалі учасники Революції Гідності та колишні неповнолітні (яким на момент ув'язнення не виповнилося 18 років) в'язні концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, а також діти, які народилися в зазначених місцях примусового тримання їх батьків;

особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною;

члени сімей загиблих і дружини (чоловіки) померлих осіб з інвалідністю внаслідок війни, дружини (чоловіки) померлих учасників бойових дій, учасників війни та жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге;

учасники війни та колишні в'язні концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, особи, яких було насильно вивезено на примусові роботи, діти партизанів, підпільників, інших учасників боротьби з націонал-соціалістським режимом у тилу ворога.

Відповідно до п. 6 Порядку № 325 отримувачам грошової допомоги із числа військовослужбовців, поліцейських, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України, служби судової охорони, осіб начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби, які проходять службу (крім пенсіонерів), виплата грошової допомоги проводиться шляхом перерахування коштів місцевими органами соціального захисту населення, центрами по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат на спеціальні рахунки військових частин, установ, організацій за місцем їх служби.

П. 7 Порядку № 325 встановлено, що отримувачам грошової допомоги, які перебувають в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах (крім пенсіонерів), виплата грошової допомоги проводиться шляхом перерахування коштів Мінсоцполітики на зазначені цілі

регіональним органам соціального захисту населення, які розподіляють їх між місцевими органами соціального захисту населення, центрами по нарахуванню та здійсненню соціальних виплат, що перераховують кошти на спеціальні рахунки установ виконання покарань і слідчих ізоляторів.

Згідно з п. 8 Порядку № 325 отримувачі грошової допомоги, зокрема ті, що набули відповідного статусу згідно із ст. ст. 6, 7, 9, 10 і 11 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» до 5 травня поточного року включно, яким не виплачено грошову допомогу станом на 5 травня, мають право звернутися по неї до місцевого органу соціального захисту населення за місцем реєстрації та отримати її до 30 вересня поточного року.

Постановою КМУ № 325 визначені розміри виплати у 2021 році разової грошової допомоги до 5 травня, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань».

Разова грошова допомога до 5 травня у 2021 році виплачується в таких розмірах:

- особам з інвалідністю внаслідок війни та колишнім малолітнім (яким на момент ув'язнення не виповнилося 14 років) в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, визнаним особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин:

I групи - 4421 гривня;

II групи - 3906 гривень;

III групи - 3391 гривня;

- учасникам бойових дій, постраждалим учасникам Революції Гідності та колишнім неповнолітнім (яким на момент ув'язнення не виповнилося 18 років) в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, а також дітям, які народилися в зазначених місцях примусового тримання їх батьків, - 1491 гривня;

- особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, - 4421 гривня;

- членам сімей загиблих і дружинам (чоловікам) померлих осіб з інвалідністю внаслідок війни, дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни та жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя особами з інвалідністю внаслідок загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, - 966 гривень;

- учасникам війни та колишнім в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, особам, яких було насильно вивезено на примусові роботи, дітям партизанів, підпільників, інших учасників боротьби з націонал-соціалістським режимом у тилу ворога - 612 гривень.

Рішенням Конституційного Суду України від 27 лютого 2020 року у справі 1-247/2018(3393/18) визнано таким, що не відповідає Конституції України, окреме положення п. 26 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» БК України у частині, яка передбачає, що норми і положення ст. ст. 12, 13, 14, 15 та 16 Закону № 3551 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Конституційний Суд України виходив з того, що в Основному Законі України передбачено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою (ст. 1); права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, держава відповідає перед людиною за свою діяльність, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ч. 2 ст. 3).

Згідно з Основним Законом України Державний бюджет України і бюджетна система України встановлюються виключно законами України (п. 1 ч. 2 ст. 92). Такими законами є закони України про Державний бюджет України на кожний рік і БК України.

БК України визначаються правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Кодексом регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу (ст. 1 Кодексу).

Відповідно до пп. 5 п. 63 розділу I Закону № 79 розділ VI «Прикінцеві та перехідні положення» БК України було доповнено, зокрема, п. 26, яким передбачено, що окремі положення ряду законів України, в тому числі й Закону № 3551, застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Вказаними положеннями Закону № 3551 передбачено пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них (ст. 12), особам з інвалідністю внаслідок війни (ст. 13), учасникам війни (ст. 14), особам, на яких поширюється чинність Закону № 3551 (ст. 15), особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (ст. 16).

За юридичною позицією Конституційного Суду України «встановлення пільг ветеранам війни, особам, на яких поширюється чинність Закону № 3551, є одним із засобів реалізації державою конституційного обов'язку щодо забезпечення соціального захисту осіб, які захищали Батьківщину, її суверенітет і територіальну цілісність, та членів їхніх сімей. Держава не може в односторонньому порядку відмовитися від зобов'язання щодо соціального захисту осіб, які вже виконали свій обов'язок перед державою щодо захисту її суверенітету і територіальної цілісності. Невиконання державою соціальних зобов'язань щодо ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, підриває довіру до держави...

Соціальний захист ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, спрямований на забезпечення їм достатнього життєвого рівня. Обмеження або скасування пільг для ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону № 3551, без рівноцінної їх заміни чи компенсації є порушенням зобов'язань держави щодо соціального захисту осіб, які захищали Вітчизну, та членів їхніх сімей. У разі зміни правового регулювання набуті вказаними особами пільги чи інші гарантії соціального захисту повинні бути збережені із забезпеченням можливості їх реалізації. Обмеження або скасування таких пільг, інших гарантій соціального захисту можливе лише у разі запровадження рівноцінних або більш сприятливих умов соціального захисту» (абз. абз. 2-3 п. 5 мотивувальної частини Рішення від 18 грудня 2018 року № 12-р/2018).

Конституційний Суд України звернув увагу, що предмет регулювання БК України, так само як і предмет регулювання законів України про Державний бюджет України на кожний рік, є спеціальним, обумовленим положеннями п. 1 ч. 2 ст. 92 Основного Закону України.

Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008 наголошував на тому, що «законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві, і як наслідок - скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина. У разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень, визнання їх нечинними мають використовуватися окремі закони» (абз. абз. 3, 4 пп. 5.4 п. 5 мотивувальної частини).

Конституційний Суд України дійшов висновку, що БК України не можна вносити зміни до інших законів України, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, а також встановлювати інше (додаткове) законодавче регулювання відносин, відмінне від того, що є предметом спеціального регулювання іншими законами України.

Встановлення п. 26 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» БК України

іншого, ніж у ст. ст. 12, 13, 14, 15 та 16 Закону № 3551, законодавчого регулювання відносин у сфері надання пільг ветеранам війни спричиняє юридичну невизначеність при застосуванні зазначених норм Кодексу та Закону № 3551, що суперечить принципу верховенства права, встановленому ст. 8 Конституції України.

Крім того, Конституційний Суд України в Рішенні від 18 грудня 2018 року № 12-р/2018 уже наголошував, що «забезпечення державою соціального захисту осіб, які відповідно до обов'язку, покладеного на них ч. 1 ст. 65 Конституції України, захищали Вітчизну, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність України, та членів їхніх сімей згідно з ч. 5 ст. 17 Конституції України в поєднанні з ч. 1 цієї статті означає, що надання пільг, інших гарантій соціального захисту ветеранам війни, особам, на яких поширюється чинність Закону № 3551, не має залежати від матеріального становища їхніх сімей та не повинне обумовлюватися відсутністю фінансових можливостей держави» (абз. 9 п. 6 мотивувальної частини).

Відповідно до ст. 17 Закону України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (далі – Закон № 3477) суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколи до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України та практику Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини як джерело права.

Разова грошова допомога учасникам бойових дій є доходом та власністю (матеріальним інтересом, захищеним статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

Ст. 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає, що Високі Договірні Сторони гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

Ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

У рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Суханов та Ільченко проти України» (Заяви № 68385/10 та № 71378/10) від 26 червня 2014 року Європейський суд з прав людини зазначив, що зменшення розміру або припинення виплати належним чином встановленої соціальної допомоги може становити втручання у право власності (параграф 52).

Громадяни мають бути впевненими у своїх законних очікуваннях, а також в тому, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано. Тобто, набуте право не може бути скасоване чи звужене (правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010, від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011).

За положеннями ст. 152 Конституції України закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремі частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

Таким чином, суд приходить до висновку, що з 27 лютого 2020 року позивач набув право на соціальне забезпечення відповідно до ч. 5 ст. 12 Закону № 3551 в редакції Закону №

367, яка передбачала, що щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі п'яти мінімальних пенсій за віком.

За визначенням, наведеним у ст. 1 Закону України від 09 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», мінімальна пенсія - державна соціальна гарантія, розмір якої визначається цим Законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 28 Закону № 1058 мінімальний розмір пенсії за віком за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу встановлюється в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

Ст. 7 Закону України від 14 листопада 2019 року № 294-IX «Про Державний бюджет України на 2020 рік» встановлено у 2020 році прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність, з 01 січня 2020 року – 1 638,00 грн.

Ст. 7 Закону України від 15 грудня 2020 року № 1082-IX «Про Державний бюджет України на 2021 рік» встановлено у 2021 році прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня – 1 769,00 гривень.

Таким чином, розмір щорічної разової грошової допомоги учасникам бойових дій до 5 травня у 2020 році становив 8 190,00 грн (1 638,00 грн x 5), у 2021 року – 8 845,00 грн (1 769,00 грн x 5).

У Рішенні від 27 листопада 2008 року у справі № 1-37/2008 Конституційний Суд України вказав, що Закон про Державний бюджет України як правовий акт, що має особливий предмет регулювання (визначення доходів та видатків на загальносуспільні потреби), створює належні умови для реалізації законів України, інших нормативно-правових актів, ухвалених до його прийняття, які передбачають фінансові зобов'язання держави перед громадянами і територіальними громадами. Саме у виконанні цих зобов'язань утверджується сутність держави як соціальної і правової.

Відповідно до ст. ст. 1, 3 Конституції України та принципів бюджетної системи (ст. 7 БК України) держава не може довільно відмовлятися від взятих на себе фінансових зобов'язань, передбачених законами, іншими нормативно-правовими актами, а повинна діяти ефективно і відповідально в межах чинного бюджетного законодавства (абз. абз. 2, 3 пп. 3.3 п. 3 мотивувальної частини).

Таким чином, законодавство, що визначає фінансові зобов'язання держави, має первинний характер, а бюджетне законодавство - похідний від нього характер.

При цьому, Верховний Суд України у своїх рішеннях неодноразово вказував на те, що відсутність чи скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення будь-яких виплат, гарантованих державою (постанови Верховного Суду України від 22 червня 2010 року у справі № 21-399во10, від 07 грудня 2012 року у справі № 21-977во10, від 03 грудня 2010 року у справі № 21-44а10).

Така правова позиція підтримана Конституційним Судом України, зокрема, у рішеннях від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, від 01 грудня 2004 року № 20-рп/2004, від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007, в яких зазначено про неможливість поставити гарантовані законом виплати, пільги тощо в залежність від видатків бюджету.

Зокрема, у Рішенні від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007 Конституційний Суд України вказав на те, що невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремих осіб ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави, що закономірно призводить до порушення принципів соціальної, правової держави. Разом з тим держава, запроваджуючи певний механізм правового регулювання відносин, зобов'язана забезпечити його реалізацію. У протилежному випадку всі негативні наслідки відсутності правового регулювання покладаються на державу.

Ч. 2 ст. 6 КАС передбачено, що суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

Відповідно до ст. ст. 1 та 17 Закону № 3477 суди застосовують як джерело права при

розгляді справ положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, а також практику Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини.

Європейський Суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово констатував, що органи державної влади не можуть посилається на відсутність коштів як на причину невиконання своїх зобов'язань.

Крім того, відповідно до рішень Європейського суду з прав людини «Кечко проти України» (заява № 63134/00, п. п. 23, 26) та «Ромашов проти України» (заява № 67534/01, п. 43), реалізація особою права, яке пов'язано з отриманням бюджетних коштів, що базується на спеціальних та чинних на час виникнення спірних правовідносин нормативно-правових актах національного законодавства, не може бути поставлена у залежність від бюджетних асигнувань, тобто посилення органами державної влади на відсутність коштів, як на причину невиконання своїх зобов'язань, є безпідставними.

Держава може вводити, призупиняти чи закінчити виплати з державного бюджету, однак свідомо відмова від цих виплатах не допускається, доки відповідні положення є чинними. Органи державної влади не можуть посилається на відсутність коштів як на причину невиконання своїх зобов'язань.

Висновки суду по суті позовних вимог.

Судом встановлено, що позивач як учасник бойових дій з 27 лютого 2020 року має право на отримання щорічної разової допомоги до 5 травня у розмірі, визначеному ч. 5 ст. 12 Закону № 3551 в редакції Закону № 367, тобто п'яти мінімальних пенсій за віком.

У 2020 році ця допомога становила 8 190,00 грн, у 2021 року – 8 845,00 грн.

В квітні 2020 року Управління виплатило позивачу грошову допомогу до 5 травня в розмірі 1 390,00 грн.

Як наслідок, недоплачена позивачу сума грошової допомоги до 5 травня за 2020 рік становить 6 800,00 грн (8 190,00 грн – 1 390,00 грн).

В квітні 2021 року Управління виплатило позивачу грошову допомогу до 5 травня в сумі 1 491,00 грн.

Недоплачена позивачу сума грошової допомоги до 5 травня за 2021 рік становить 7 354,00 грн (8 845,00 грн – 1 491,00 грн).

На час розгляду справи судом докази виплати Конареву В.М. недоотриманої суми грошової допомоги до 5 травня за 2020-2021 роки відповідач не надав.

Враховуючи встановлені фактичні обставини та зміст правових норм, які регулюють спірні правовідносини, суд дійшов висновку, що бездіяльність Управління, яка полягає у не нарахуванні та невиплаті Конареву В.М. як учаснику бойових дій щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020 та 2021 роки у розмірі п'яти мінімальних пенсій за віком відповідно до ч. 5 ст. 12 Закону № 3551 в редакції Закону № 367, підлягає визнанню протиправною.

Визнання протиправною бездіяльності відповідача охоплює позовні вимоги в частині визнання протиправними його дій.

Порушене право позивача підлягає поновленню шляхом зобов'язання Управління нарахувати та виплатити Конареву В.М. як учаснику бойових дій недоплачену частину щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020 рік в сумі 6 800,00 грн, за 2021 рік в сумі 7 354,00 грн, а разом – 14 154,00 грн.

Таким чином, позовні вимоги підлягають задоволенню повністю.

Розподіл судових витрат.

Відповідно до ч. 1 ст. 139 КАС при задоволенні позову сторони, яка не є суб'єктом владних повноважень, всі судові витрати, які підлягають відшкодуванню або оплаті відповідно до положень цього Кодексу, стягуються за рахунок бюджетних асигнувань

суб'єкта владних повноважень, що виступав відповідачем у справі, або якщо відповідачем у справі виступала його посадова чи службова особа.

Від сплати судового збору позивач звільнений на підставі п. 13 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір».

Докази здійснення позивачем інших судових витрат суду не надані, а тому судові витрати розподілу не підлягають.

Керуючись ст. ст. 2, 12, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 250, 251, 255 Кодексу адміністративного судочинства України, суд

вирішив:

1. Адміністративний позов Конарева Володимира Миколайовича (РНОКПП: 2816605670, місце проживання: 85700, Донецька обл., м. Волноваха, вул. Центральна, буд. 161, кв. 11) до Управління соціального захисту населення Волноваської районної державної адміністрації (ідентифікаційний код: 03197227, місцезнаходження: 85700, Донецька обл., м. Волноваха, вул. Гагаріна, буд. 36) про визнання дій протиправними та зобов'язання нарахувати і виплатити недоплачену частину щорічної разової грошової допомоги, що передбачена Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» – задовольнити повністю.

2. Визнати протиправною бездіяльність Управління соціального захисту населення Волноваської районної державної адміністрації, яка полягає у не нарахуванні та невиплаті Конареву Володимиру Миколайовичу як учаснику бойових дій щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020-2021 роки у розмірі п'яти мінімальних пенсій за віком відповідно до ч. 5 ст. 12 Закону України від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» в редакції Закону України від 25 грудня 1998 року № 367-ХІV «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»».

3. Зобов'язати Управління соціального захисту населення Волноваської районної державної адміністрації нарахувати та виплатити Конареву Володимиру Миколайовичу як учаснику бойових дій недоплачену частину щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за 2020 рік в сумі 6 800,00 грн, за 2021 рік в сумі 7 354,00 грн, а разом – 14 154 (чотирнадцять тисяч сто п'ятдесят чотири) гривні 00 копійок.

4. Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

5. Рішення може бути оскаржено в апеляційному порядку шляхом подання апеляційної скарги до Першого апеляційного адміністративного суду протягом тридцяти днів з дня складення повного судового рішення.

6. Повне судове рішення складено 13 червня 2022 року.

Суддя

Т.О. Кравченко

ЗГІДНО З
ОРИГІНАЛОМ

13.06.2022
Суддя
Т.О. Кравченко

*306*5271865*1*2*